

Ocak 2021

Dünya Kaz ve Beç Tavuğu Eti Verileri (ton)

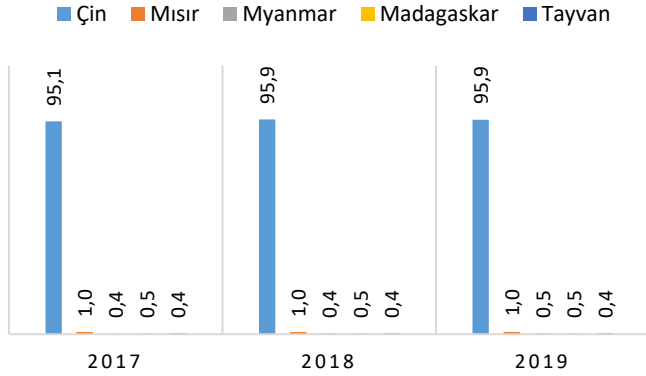
	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim ² (%)
Üretim	2.546.476	2.636.015	2.592.425	2.745.114	2.760.973	0,6
Tüketim ¹	2.542.787	2.641.132	2.593.019	2.738.584	2.755.974	0,6
İthalat	47.922	61.020	50.486	50.501	49.256	-2,5
İhracat	51.611	55.903	49.892	57.031	54.255	-4,9

Kaynak: FAO, (Erişim: 13.01.2021) ¹/TEPGE hesaplamaları ²/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir

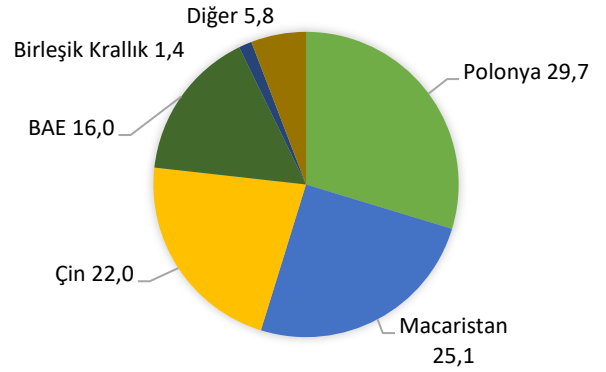
Dünya kaz ve Beç tavuğu eti üretimi 2019 yılında bir önceki yıla göre %0,6 oranında artarak 2,8 milyon ton olmuştur. Bu üretimin %95,9'u tek başına Çin tarafından gerçekleştirilmiştir. Çin'i %1,0 ile Mısır, %0,5 ile Myanmar ve Madagaskar üretimleri takip etmektedir. Türkiye ise %0,1'lik pay ile dünya kaz ve Beç tavuğu eti üretiminde 2019 yılında yedinci sırada yer almıştır. 2019 yılında kaz ve Beç tavuğu eti üretimi bir önceki yıla göre Çin'de %0,5 oranında artarken, başlıca üreticiler arasında en büyük artışın %8,4 ile Tayvan'da ve %7,0 ile Myanmar'da olduğu görülmüştür. Dünya kaz ve Beç tavuğu eti ihracatı 2019

yılında bir önceki yıla göre %4,9 oranında azalarak 54 bin tona gerilemiştir. 2019 yılında dünya kaz eti ve Beç tavuğu ihracatının %29,7'sini Polonya, %25,1'ini Macaristan, %22,0'sini Çin ve %16,0'sını BAE gerçekleştirmiştir. Dünya üretiminin neredeyse tamamını gerçekleştiren Çin ihracatta üçüncü sırada bulunmaktadır. Türkiye ise %0,1'lik pay ile dünya kaz ve Beç tavuğu eti ihracatında 16. sırada yer almıştır. 2019 yılı dünya kaz ve Beç tavuğu eti ithalat miktarı 49 bin ton olup, bir önceki yıla göre %2,5 oranında azalmıştır. En büyük ithalat payları %38,4 ile Almanya'ya, %29,6 ile Hong Kong'a ve %7,0 ile Kuveyt'e aittir.

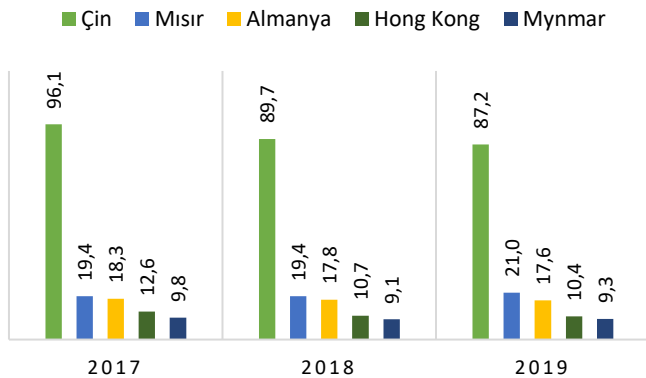
Kaz ve Beç tavuğu üretiminde önemli ülkeler (%)

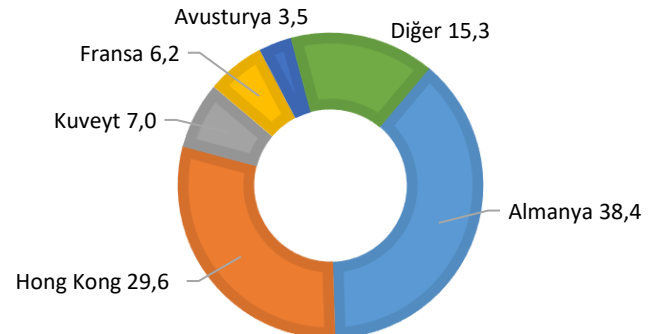
Ülkelere göre dünya kaz ve Beç tavuğu eti ihracatı (2019, %)

Kaz ve Beç tavuğu tüketiminde önemli ülkeler (%)¹

Ülkelere göre dünya kaz ve Beç tavuğu eti ithalatı (2019, %)

¹/TEPGE Hesaplamaları

Kaz, dünyada ve Türkiye’de kanatlı hayvan yetiştiriciliği içerisinde son sıralarda yer almaktadır. Bunun başlıca nedeni kazların üreme yeteneklerinin diğer kanatlılara göre geri olmasıdır. Kaz yetiştiriciliğinde su kaynaklarının varlığı önemli olup Türkiye bu bakımdan son derece elverişlidir. Türkiye’de kaz yetiştiriciliği en çok Kars, Ardahan ve Muş illerinde yapılmaktadır. Bölgesel olarak ise Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi önde gelmektedir. Türkiye’de kaz yetiştiriciliği tamamen köy koşullarında olup sadece ailenin kendi et ihtiyacının bir kısmını karşılamaya yöneliktir. Bu nedenle dünyada pek çok ülkede önemli bir yer tutan kaz yetiştiriciliği, Türkiye’de çok fazla bilinmemektedir.

Türkiye’de kaz varlığı 1997 yılında en yüksek seviyesine ulaşmış olup 2012 yılına kadar azalış eğilimi göstermiştir. 2013 yılından itibaren artan kaz varlığı 2019 yılında 1,2 milyon adet olarak gerçekleşmiştir. FAO verilerine göre Türkiye’de 2019 yılında 3,2 bin ton kaz ve Beç tavuğu eti üretilmiştir. TÜİK verilerine göre, kaz eti bakımından ithalatçı ülke olan Türkiye’nin 2019 ve 2020 yıllarında ithalatı bulunmamaktadır. Son 5 yılda kaz eti ithalatı yapılan tek ülkenin ise Macaristan olduğu görülmektedir. Türkiye’nin yıllar itibarıyla Beç tavuğu ihracatı artış eğilimindedir. 2019 yılında 4 bin ton olan Beç tavuğu eti ihracatı 2020 yılında da artış trendini sürdürmüştür.

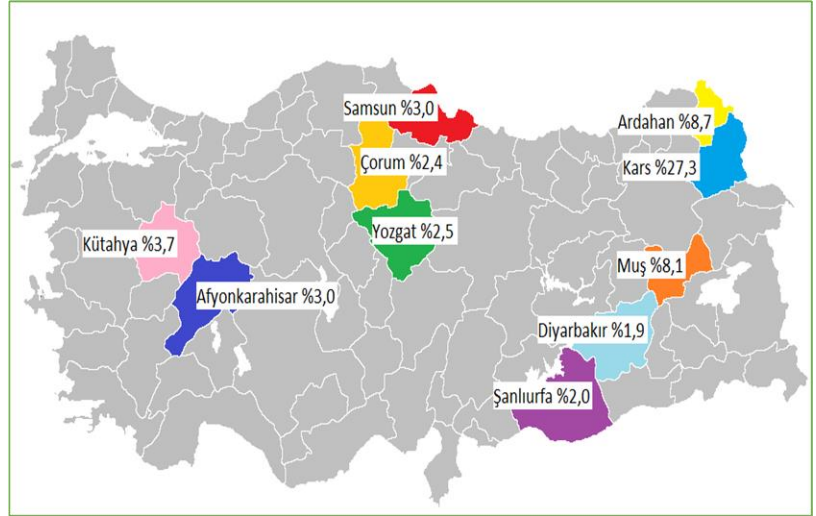
Türkiye Kaz ve Beç Tavuğu Eti Verileri (ton)

	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim ³ (%)
Kaz sayısı (bin adet)	851	933	978	1.080	1.157	7,1
İthalat (Kaz) ¹	2	1	2	0	-	-
İhracat (Kaz) ¹	-	0	-	-	48	-
İthalat (Beç Tavuğu) ^{1,2}	-	-	-	24	23	-2,1
İhracat (Beç Tavuğu) ¹	406	293	1.589	2.883	4.017	39,3

Kaynak: TÜİK (Erişim: 13.01.2021) ¹/GTİP Kaz: 020752, 020754, 020755, Beç tavuğu: 020760 ²/Türkiye’nin Beç tavuğu ithalatı bulunmamakta olup mevcut veriler iptal ve iadelerden oluşmaktadır. ³/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir.

Kaz eti üretimi;

Türkiye’de 2019 yılında 1,2 milyon adete ulaşan kaz varlığı kümes hayvanlarının %0,3’ünü oluşturmuştur. 1997 yılında 1,7 milyon adet ile en yüksek seviyesine ulaşan kaz varlığı, 2012 yılına kadar azalarak 676 bin adet ile en düşük seviyesini görmüştür. Kaz varlığı 2019 yılında bir önceki yıla göre %7,1 oranında artış göstererek son 15 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Türkiye’de canlı kaz varlığının bölgesel dağılımı incelendiğinde, 2019 yılında %40,7 oranı ile en çok Kuzeydoğu Anadolu Bölgesinde yetiştirildiği görülmektedir. Ortadoğu Anadolu %10,7, Batı Karadeniz %10,1 ve Ege %9,1 ile en çok kaz varlığına sahip olan bölgelerdir.

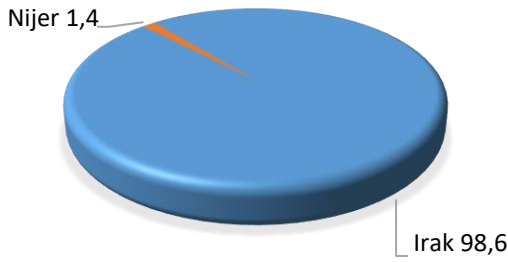
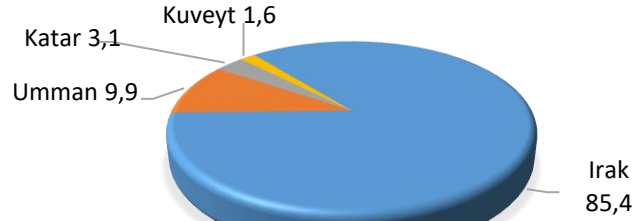

Yem Bilgisi

Türkiye’de kaz yetiştiriciliği ekstansif olarak genelde aile işletmesi şeklinde yapılmaktadır. Barınaklar modern yetiştiriciliğe uygun olmayıp daha çok ahır, ağıl vb. yerlerdir. Kazların otlama yetenekleri gelişmiştir ve bu nedenle kaz yetiştiriciliğinde meranın önemi büyüktür.

Beç tavuğu yavruları, hindi ve tavuklar için kullanılan büyütme kümeslerine benzer alanlarda aynı ekipmanlar kullanılarak yetiştirilebilir. Beç tavukları genellikle hindilere verilen benzer yemlerle beslenmektedirler.

Türkiye'nin kaz eti ihracatında önemli ülkeler (2019, %)

Türkiye'nin Beç tavuğu eti ihracatında önemli ülkeler (2020, %)¹

¹/2020 yılı 11 aylık veridir.

Kaz eti ihracatı; Türkiye'nin 2019 yılında gerçekleştirdiği kaz eti ihracatı 48 tondur. Bu ihracatın %98,6'sı Irak ve %1,4'ü Nijer'e yapılmıştır. Daha önceki yıllarda sadece 2016 yılında 76 kg kaz eti ihracatı gerçekleştirilmiştir. Türkiye kaz eti ihracat değeri 2019 yılında 107 bin dolardır. 2020 yılında Türkiye'nin kaz eti ihracatı bulunmamaktadır.

Beç tavuğu ihracatı; Türkiye'de 2019 yılında 4 bin ton Beç tavuğu ihracatı gerçekleştirilmiş olup bir önceki yıla göre artış oranı %39,3'tür. 2019 yılında Beç tavuğu ihracat değeri ise 5,7 milyon dolardır. Son 4 yılda Beç tavuğu ihracatında önemli bir artış yaşanmış olup, bu artışın Irak'a yapılan ihracattan kaynaklandığı görülmektedir.

2020 yılı Ocak-Kasım (11 aylık) dönemi Beç tavuğu eti ihracat miktarı yaklaşık 3,7 bin ton olup 2019 yılı aynı dönem ihracat miktarından %5,4 daha fazladır. Bu ihracatta %85,4 paya sahip olan Irak lider konumdadır. Umman %9,9, Katar %3,1 ve Kuveyt %1,6 ile Beç tavuğu ihracatında diğer önemli ülkelerdir. 2020 yılı 11 aylık dönemde en büyük ihracat artışının %90,8 ile Umman ve %42,7 ile Katar'da olduğu görülmüştür.

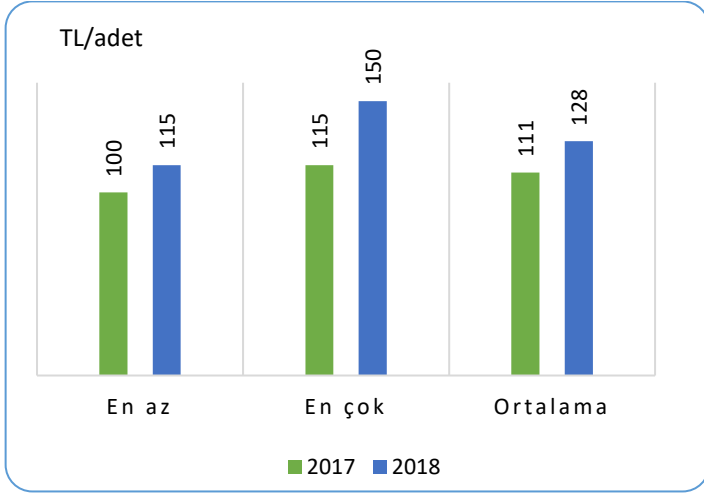
Kaz eti ithalatı; Türkiye kaz eti dış ticareti 2016 ve 2018 yılı haricinde sadece ithalata yöneliktir. İthalat, kaz eti üretiminde önde gelen ülkelere biri olan Macaristan'dan yapılmaktadır. 2015 yılında 2 ton olan kaz eti ithalatı, 2018 yılında 350 kg olarak gerçekleşmiştir. Ancak 2019 yılında ve 2020 yılı 11 aylık dönemde kaz eti ithalatı bulunmamaktadır.

Beç tavuğu eti ithalatı; Türkiye'de Beç tavuğu ticareti ihracata yöneliktir. 2018 ve 2019 yıllarında görünen ithalat verisi ihracat iadelerine aittir.

Kaz eti ve Beç tavuğu tüketimi; Kaz etinin önemli düzeydeki besleyici değeri, yüksek protein seviyesi, düşük kolesterol içeriği, karaciğerinin zengin vitamin değerine sahip olması ve kaz tüyünün de oldukça kıymetli olması kaz yetiştiriciliğinin önemini son yıllarda artırmıştır. Birçok ülkede kaz eti tüm bu özellikleri nedeniyle tüketilmesine rağmen Türkiye'de sadece belirli bölgelerde yöresel kültürün bir parçası olarak tüketilmekte ve ülke genelinde yeterince tanınmamaktadır. Türkiye'de entansif yetiştiriciliği yaygın olmayan Beç tavuğu ise, kanatlı etinde çeşitlilik sağlama açısından ancak belirli bir tüketici kitlesinin ilgisini çekmektedir. Türkiye'de iç tüketimden ziyade daha çok ihracata yönelik üretildiği söylenebilir.

Destekleme Politikaları

Kaz Yetiştiriciliği IPARD-II Programında destek kapsamına alınmıştır. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın yatırım destekleme araçlarından biri olan IPARD Programı (2014-2020) kapsamında, 100-1.000 kaz kesim kapasiteli kesimhane için limiti 30.000-3.000.000 Avro olan yatırımların %40-50'si hibe olarak verilmektedir. En az 350, en fazla 3.000 kaz kapasiteli üretim yapan işletmelerde yeni kümes yapımı ve alet-ekipman alımı gibi işletmelerin fiziki varlıklarına yönelik yatırımlar %70'e kadar desteklenmektedir. Atık yönetimi yatırımı yapan başvuru sahiplerine yardım oranına ek %10 hibe verilmektedir. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerince, kaz veya damızlık kaz yetiştiriciliği için asgari 1.000 adet ve üzeri kapasitelerde işletme kuran veya kurulu işletme kapasitesini asgari bu kapasitelere çıkaran üreticilere kanatlı hayvan yetiştiriciliği kapsamında yatırım ve işletme kredisi kullandırılmaktadır.

Kaynak: Kars Ticaret Borsası

Türkiye’de kaz borsa fiyatı 2018 yılında bir önceki yıla göre %15,3 oranında artarak ortalama 128 TL/adet olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılında Kars Ticaret Borsasında kazın adedi 115-150 TL arasında işlem görmüştür.

Kaz yetiştiriciliği daha çok köy koşullarında yapılmakta olup ailenin kendi et ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Bu yüzden ticarete yönelik kaz üretiminin sınırlı olduğu görülmektedir. Türkiye’de kaz yetiştiriciliği merada otlatma yoluyla yapıldığından, maliyetleri diğer kanatlı hayvanlara göre düşük olduğu söylenebilir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünya kaz ve Beç tavuğu eti üretiminde oldukça önemli bir ülke olan Çin, ürettiği 2,6 milyon tonluk etin sadece 12 bin tonunu ihraç etmiştir. Bu durum Çin’in çok önemli bir kaz ve Beç tavuğu eti tüketicisi olduğunu göstermektedir. Mısır, Madagaskar, Tayvan ve Myanmar gibi ülkelerinde ihracatları olmadığından, iç tüketime yönelik üretim yaptıkları söylenebilir. En önemli ihracatçılardan olan Polonya ve Macaristan’ın ise üretimlerinin büyük bir bölümünü ihraç ettikleri görülmektedir.

Türkiye’de kaz, ete ek olarak tüyleri ve ciğerleri için de yetiştirilen kanatlı hayvanlardandır. Kazlar genellikle iklimin daha uygun olduğu kuzeydoğu illerinde yetiştirilmektedir. Kazların yetiştirilmesi için su kaynakları önemli iken Beç tavukları için su gereksinimleri azdır. Beç tavukları çiftlik ya da köy çevresinde yarı entansif bir şekilde yetiştirilebilmektedir. Beç tavukların hem organik hayvancılığa uygun olmaları, hem de gen kaynağı özelliği taşıması ve ıslah yöntemleri ile performanslarının artıyor olması yaygınlaşabilmesi adına önemli özelliklerdir.

Türkiye’de kaz üretimi son yıllarda artış eğiliminde olup otellerde tüketim talebi üzerine bazı yıllarda ithalatı da yapılmıştır. Beç tavuğu eti ihracatında son yıllarda görülen artış önemli olup, bu durum üretiminin yaygınlaşabileceğini ve yakın gelecekte Beç tavuğu ihtiyacının artabileceğini göstermektedir. Türkiye’nin 11 aylık ihracat verileri, 2020 yılında Beç tavuğu eti ihracatının en yüksek seviyesine ulaştığını göstermektedir.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Zehra ÇİÇEKGİL, zehra.cicekgil@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833